GAZETA KRAKOWSKA

Nro 74.

Z KRAKOWA DNIA 15 WRZESNIA 1819. ROKU WE SRODĘ

Z *Peterzburga d. 13 Sierpnia d. k.*

Dnia 6 t. m., Wszechmocny obdarzył radością Cesarski Dom Rossyyski i całą Rossyią, przez szczęśliwe rozwiązanie ciąży N. Wielkiey Xiężny Alexandry Fedorowny. Powiła Wielką Xiężniczkę, którey dano imie Maryia. O tak radosnym wypadku, tegoż dnia o godzinie 9tey zrana, uwiadomieni zostali mieszkańcy stolicy wystrzałami z dział Petropawłowskiey twierdzy, a Minister spraw duchownych i kraiowego oświecenia Xiążę Alexander Mikołajewicz Galiczyn, otrzymał od N. Cesarzowey Jeymości Maryi Fedorowny, reskrypt następuiący:

„Xiążę Alexandrze Mikołajewiczu!

„Na skutek poprzedniczego polecenia Cesarza Nayukochańszego Syna Moiego, spieszę udzielić wam radosną nowinę, o zaszłem dziś szczęśliwem rozwiązaniu ciąży Nayukochańszey Moiey Synowey, Wielkiey Xiężny Alexandry Fedorowny, i o narodzeniu się Wielkiey Xiężniczki, którey dano imie Maryia. Dzięki Naywyższemu. Wielka Xiężna i Nowonarodzona nayukochańsza wnuczka Moia, cieszą się, podług okoliczności, naylepszem zdrowiem. Z serdeczną radością uwiadamiaiąc was o tak szczęśliwym wypadku, życzę Sobie, ażeby dziękczynne do Naywyższego Pana modły, za tę nową łaskę, mogły bydź odprawione dnia 8go b. m. Z prawdziwem poważeniem i uprzeymością zostaię ku wam przychylną.

W Pawłowsku dnia 6 Sierpnia 1819 r.

Maryia.

N. Pan w dalszey podróży swoiey przybył do Archangielska d. 28 z. m. o godzinie 11 przed północą, powitany u rogatek przez Kommendanta, a przed kościołem katedralnem przez woiennego i cywilnego Gubernatorów z urzędnikami morskiemi, woyskowemi i cywilnemi, tudzież przez kupiectwo i lud licznie zgromadzony, który go radosnemi przyymował okrzykami. Duchowieństwo w ubiorach spotykało Monarchę z krzyżem i wodą święconą u drzwi kościelnych. Z kościoła udał się do przygotowanego dla Siebie domu, przeprowadzał Go lud okrzykami radości napełniaiąc powietrze. Dnia następnego był N. Pan na zmianie straży

załogi: poczem Gubernator woienny miał szczęście przedstawiać urzędników, radę miasta i obywateli z chlebem i solą, co N. Pan łaskawie przyiąć raczył: stawieni także byli i cudzoziemscy kupcy, w Archangelu handel prowadzący. Dnia tego do stołu Jego Cesarskiey Mości mieli szczęście bydź zaproszeni: Gubernatorowie woienny i cywilny, Kontr-Admirał Łatochin; Kapitan portu Kommandor Szelsting; Vice-Gubernatór von der Flit i pierwszy członek expedycyi kontrolney, Fleyszer. Po obiedzie Monarcha oglądał szpitale morski i lądowy, i oddział sierót woyskowych, ieździł na wyspę Kehostrow, naprzeciw Archangelu leżącą, maiącą położenie przyiemne, którą nieraz odwiedzał Piotr. W. Dnia 30 N Cesarz był na zmianie straży, a potem przypatrywał się ćwiczeniom czternastego ekwipażu flotty: żołnierzom i podofficerom kazał dać po rublu, a dowódcę udarował brylantowym pierścieniem. Po ćwiczeniach był w kościele katedralnym i oglądał starożytności w nim zachowane, a w ich liczbie sztandar Cesarza Piotra I. Z katedry udał się do gimnazyium, izby powszechney opieki, szpitalu załogi, szkoły inżynierów, komory celney i więzienia: we wszystkich tych mieyscach znalazłszy należyty porządek oświadczył wysokie swe ukontentowanie woiennemu Guberoatorowi. Na obiad do stołu Jego Cesarskiey Mości dnia tego zaproszony był sam tylko Woienny Gubernatór. Po obiedzie ieździł Monarcha wodą do twierdzy Nowo-Dzwińskiey, zkąd powróciwszy bytnością Swoią zaszczycić raczył bal, dany przez obywateli miasta. Dnia 31 Monarcha odwiedził admiralicyią, gdzie, wśród gromu dział, spuszczono z warsztatu okręt i fregatę, i założono nowę fregatę; potem oglądał wszystkie admiralicyyne i rzemieślnicze zakłady w porcie i lin okrętowych: póżniey zaszczycił odwiedzinami Gubernatora woiennego, u którego przyiął obiad, po obiedzie zaś udał sie w podróż napowrót. Mieszkańcy Archangelu i wsi okolicznych, którzy od stu lat przeszło nie mieli szczęścia oglądać Monarchów swoich, po wszystkich mieyscach z radością przeprowadzali N. Pana, a po wyieździe Jego udali się do Kościoła Katedralnego dla błagania Boga za zdrowie i długie panowanie N. Cesarza i całey N. Rodziny Cesarskiey. — W powrocie N. Pan d. 1 t. m. przybył do Chołmogor, d. 5 do Wytegry, a d. 7 do Petrozawodzka, zkąd dnia 8 wyiechał do Ołońca.

Z Wiednia d. 7 Września.

W poniedziałek d. 6 b. m. z powodu przybycia tu wysokich gości NN. Królewiców Następcy tronu Pruskiego i Fryderyka Niderlandskiego odprawiło woysko na rowninie Wiedeńskiey wielkie i nowe obroty, które N. Cesarz Jmć, Arcy-Xiążęta Karol, Jan, Ludwik, Xże Albert Sasko-Cieszyński i przybyły tu w tym czasie Xże Alexander Wirtembergski, z świetnym orszakiem Jenerałów obecnością zaszczycić raczyli. Zastępca naczelnego tu Wodza Margr. Sommariva kierował obrotami woyska, które z zwykłą dokładnością odbyły. Nakoniec przeciągnęły około J. C. K. Mci i wysokich Osób w naypięknieyszey postawie; J. C. K. Mość rozkazał przez dowodzącego Jenerała wszystkiem na te obroty zgromadzonem woyskom oświadczyć naywyższe swoie ukontentowania. N. Cesarzowa, Arcy-Xiężne Karolina i Hen-

ryka, ludzież Xże Reichstadt przypatrywał się w powozach rzeczonem obrotom.

J. Cesarzewicowska Mość Następca tronu Arcy Xże Ferdynand, który d. 31 Sierpnia nocował w Hallein, a nazaiutrz obeyrzał kopalnie soli, przybył w wieczor dnia tego przy wystrzałach z dział, odgłosie dzwonów i radosnych okrzykach ludu do Salcburga. Ulice, któremi J. Cesarzewicowska Mość iechał, rownie iak całe miasto i droga do Cesarskiego letniego zamku Hellbrun były wspaniale oświecone.

Z Wilna d. 20 Sierpnia d. k

Wileński Vice-Gubernator Hrabia Plater Zyberg, na własną prośbę, nayłaskawiey uwolniony został od tych obowiazków; na iego zaś mieysce Wileńskim Vice-Gubernatorem mianowany, Litewski graniczny Kommissarz Radca Stanu Horn.

Z Londynu d. 27 Sierpnia.

Wczoray około godziny 10 w wieczór powrócił Xże Rejent do Londynu. Wyznaczył on zaraz Konstablowi Birch który przy uwięzieniu Harrissona był raniony, roczną pensyią 100 Fs. która po iego śmierci spada na iego żonę.

Pomimo, że stary Major Cartwright oświadczył się przeciw nowemu zgromadzeniu d. 25 b. m. na Smithfield, odbyło się iednak, chociaż nie było tak liczne iak przeszłe, bo do godziny 4tey nie znaydowało się na niem wraz z widzami, iak około 5000 ludzi. Mowcami byli Doktór Watson, iako prezes, PP. Preston, Thistlewood, Denby i Phillips, z professyi ieden szewc, drugi szlifierz, a trzeci bawiący się pędzeniem osłów. Mownica była znowu z kary zrobiona, na którey powiewały 4 chorągwie z zgromadzenia Hunta krepą czarną okryte. P. Wolseley pisał do Sekretarza zgromadzenia Blandfort, iż dla ważnych zatrudnień przyiąć nie może zaszczytu prezesa. P. Evans, zastępuiący Sekretarza Blanford, ponieważ ten iest uwięziony, przeczytał ludowi ten list, który nie mile przyięty został. Watson miał długą mowę, w którey naganiał postępowanie Majora Cartwright i P. Wooler którzy sprzeciwiali się ninieyszemu zgromadzeniu, i zdaie się iakby się wstydzili znaydować na zgromadzeniu ludu w otwartem polu. Wniosł ztąd, iż ci którzy pokazuią się tylko na schadzkach po domach nie myślą szczerze o reformie, gdyż iedność tylko doprowadzić rzecz może do pożądanego celu. Tu odczytał Phillips 29 postanowień podobnych do dawnieyszych, z których iedno tyczyło się zaszłych w Manszestrze gwałtów i morderstw, i zawierało wezwanie Xcia Rejenta i Rządu, aby kazali sromotnego postępku magistratu i woyska w Manszestrze dochodzić i sprawców śmiercią ukarać. Inne opiewało: Gdy lud nay lepszym iest sędzią, skoro iego prawa są ściesnione i kray po tyrańsku iest rządzony, przeto dla utrzymania praw ludu powinien każdy mężczyzna nosić oręż, i t. d. Proponowano, aby podniesieniem ręki dano poznać, czyli na te uchwały zachodzi powszechna zgoda lub nie, poczem podniosło się tysiące rąk. Potem zabrał głos Preston. „Nie mam przyczyny (rzekł) obawiać się, abyście się nieprzyzwoicie zachowali. Postanowiłem żyć i umierać iako obywatel świata i iść za przykładem dawnych Spartanów; prędzey umrę, niżeli od przedsięwzięcia mo-

(2)

go odstąpię. Od 25 lat uważałem postępowanie moich współziomków, i nieraz dostrzegłem, iż to przeciw naturze ludzkiey było podobnem do zwierząt.„ Tu został nagle głos iego przerwany wrzawą ludu, który zaczął uchodzić, rozumieiąc, iż woysko nadciąga. Tymczasem to był wóz na którym siedziało mnostwo kominiarczyków, którzy przedzieraiąc się przez środek ludu zrobili tuman z sadz nad głowami reformatorów. W krótce przywrócona została spokoyność, i gdy uchwalono adressy do Xcia Rejenta i ludu połączonych Krolestw W. Brytanii i Irlandyi, rozeszło się zgromadzenie spokoynie.

Onegday rano poprzylepiane były w okolicach Smithfield następuiące kartki: „ Brytańczykowie! obstawaycie przy waszych prawach, walczcie za nie! Lepiey umrzeć iak męże, niżeli żyć w niewoli! Woysko połączy się z wami! „

Tak więc drugi dzień, którego się u nas obawiano, przeszedł spokoynie, i zdaie się iakoby pomiędzy reformatorami nayniższey klassy ludzi wszczęły się kłótnie i że sami porwą się do czubów. Lecz inna partyia zaczena podnosić głowę; tak nazywaiący się wielki przyiaciel ludu Franciszek Burdett, który dotąd milczał, ponieważ nienawidził Hunta i iego wspólników, zrucił teraz maskę i pokazał się w prawdziwey swey postaci. Następuiący iego list do obieraczów Westminsteru iest tego dowodem:

„Mci Panowie! Czytaiąc gazety, które dziś rano dopiero odebrałem, uczułem wstyd, smutek i pogardę na wiadomość o przelaney krwi w Manszestrze. Takaż to iest odpowiedź wydzielaczów sprawiedliwości na prośby ludu, takiż to praktyczny dowód, że nie potrzeba u nas reformy, takież to błogosławieństwo chwalebnych praw naszych, takiż to pożytek utrzymywanego wczasie pokoiu woyska! Nie zdaie się aby nasi przodkowie tak byli głupiemi, iak niektórzy sądzą, kiedy sprzeciwiali się ciągłemu utrzymywaniu woyska, i Hollenderskie gwardyie Króla Wilhelma z kraiu oddalili. Dałby Bóg, żeby Hollenderskie, Szwaycarskie, Heskie, Hanowerskie lub inne iakie woyska nie Angielskie tak szpetnych czynów iak w Manszestrze dokonały. Jak to! nieuzbroionych i spokoynych ludzi zabiiać? i do tego, o litościwy Boże! kobiety kaleczyć, rąbać i przez dragonów tratować? Jestże to Angliia? iestże to kray chrześciiański? iestże to kray wolny? Mogłoż to bydź? Możemyż na to patrzeć iak na przemiiaiącą na obłokach chmurę? Nie! żadna kropla krwi Angielskiey, wyiąwszy w żyłach mieszańca płynąca, nie może bydź na to oboiętną. Zechcąż Angielscy Panowie takie postępowanie pochwalić lub oczy na nie zamknąć? Wszakże posiadaią wielkie bogactwa; są właścicielami znacznych dobr, i pamiętać powinni na obowiązek i honor, że kray udzielił im te bogactwa, aby prawa iego i wolności utrzymywali; ockną się nakoniec i uznaią swoie obowiązki; nie będą pewnie oboiętnemi widzami, gdy zobaczą, iż krwawi Neronowie szarpią łono ich matki. Muszą iść za głosem powszechnym, żądać głośno sprawiedliwości i zadosyć uczynienia, stanąc na czele publicznych zgromadzeń w całem Królestwie, dla przytłumienia w samem poczęciu krwi chciwego panowania, pocieszenia i na-

grodzenia ile możności wdów i sierót, i wpuszczenia do ran pokaliczonych ofiar tego bezprzykładnego i barbarzyńskiego okrucieństwa kropli balsamu. Na ten koniec proponuię, aby kommitet obieraczów zwołał w Westminsterze zgromadzenie ludu, na którem na wezwanie sam znaydować się będę. Czyli karą za to nasze zgromadzenie będzie śmierć przez woyskową exekucyią, nie wiem; ale to wiem, iż człowiek raz tylko umrzeć może, i nigdy piękniey iak w obronie ustaw i wolności swey oyczyzny. Przebaczcie w prędkości napisanemu moiemu listowi; zaledwo wiem, co pisałem; niechay on będzie paszkwilem lub iak go zechce Instygator koronny nazwać, wszystko dla mnie iedno. Gdy za Jakóba 2go sądzono siedmiu Biskupów za paszkwile, stało iego woysko na równinie Hounslow, dla utrzymania nieograniczoney iego władzy. Gdy żołnierze usłyszeli, że uwolnionemi zostali, wykrzyknęli trzykrotnie: Hurrah! Król zadziwiony tem okrzykiem, pytał się co znaczy? Nic, N. Panie, odpowiedziano, żołnierze cieszą się, iż Biskupów uznano za niewinnych. Nazywacież to niczem? rzecze tyran, i w krótce potem złożył rządy. Król ten nie mógł swoich żołnierzy ani torturami męczyć, ani kiiami bić, ani żywo ze skóry obdzierać. Lecz iak sobie bądź; obowiązkiem naszem iest zgromadzić się; Angliia wymaga, aby każdy męszczyzna swey powinności dopełnił. —— Zostaię, Mci Panowie, wiernym, szczerym i przychylnym Waszym sługą

W Kirby-Park d. 22 Sierpnia 1819.

F. Burdett.

List ten ściągnął na siebie uwagę Rządu, i sekretarz kommitetu do którego był adressowany, został do Wydziału Ministra spraw wewnętrznych powołany i w obecności kilku Ministrów badany. Żądano od niego oryginału, ale sekretarz uprosił sobie kilka dni czasu, ażeby mógł zasięgnąć woli kommitetu.

Uwięziony Xięgarz Carlile (za sprzedawanie paszkwilu, który wczoray za porękoymiią uwolniony został, miał pomiędzy porękoymikami iednego kwakra. Do zwyczaiów tey sekty należy, iż nigdy nie przysięgaią, ale zapewniaią, podatków nie opłacaią, ale wartość za nie brać pozwalaią, każdemu mówią ty, kapelusza nawet przed Królem nie zdeymuią, ale zdiąć sobie go dozwalaią, i wiele t. p. Carlile protestował się tak przeciw żądaney za niego porękoymii, iako też przeciw uwięzieniu go przez Lorda Prezydenta i pogroził mu zapozwaniem go. Lord Prezydent rzekł do niego: „Panie Carlile, nie chcę wcale WPana protestacyi czytać; iesteś WPan za porękoymiią wolny; idź do domu, zaprzestań sprzedawać wiadomego pisma, które ludzie WPana wczasie iego uwięzienia ciągle sprzedawali; iedynie przez wzgląd na WPana nie przedsięwziąłem surowszych środków.„ Carlile odpowiedział: „Jak tylko do domu przyydę, będę go wciąż przedawał, a ieżeli go zabraknie, każę go przedrukować, bo ustawy kraiowe nie zabraniaią takowego handlu, i wcale się WPana nie obawiam.„

Pierwszy woyt w Westminsterze wezwany został, aby na poniedziałek następny zwołał zgromadzenie ludu, dla naradzenia się nad zayściami w Manszestrze. Woyt ma się wahać; ale ieżeli się nie nakłoni, sami obieracze chcą go zwołać i

P. Burdett będzie [nad] nim prezydował. Tutevsi obywatele żądaią także od Lorda Prezydenta zwołania obywateli na ratusz, dla zastanowienia się nad postępkiem magistratu i woyska w Manszestrze.

Hunt i iego wspólnicy zostali w Manszestrze wysłuchanemi i będą pod sąd przysięgłych oddanemi. Gdy w Manszestrze postrzeżono, żę większa część reformatorów nosi białe kapelusze, przeto zarzucili ie wszyscy, którzy do ich klassy nie należą. Kto na giełdzie pokaże się w białym kapeluszu, iest tak długo łokciami ściskany, poki się nie oddali. Tu w Londynie nie będzie zapewne białym kapeluszom woyna wydana, ponieważ sam nawet Xże Rejent taki kapelusz nosi, i widziano niedawno Ministra Hr. Liwerpool i Xcia Wellingtona w białych kapeluszach.

Pisma tuteysze zawieraią następuiący wykład niektórych wyrazów:

Pokaliczenie spokoynych męszczyzn, kobiet i dzieci pałaszem dragonii — szlachetny zapał.

Mocne postanowienie zrzeczenia się wszelkich ograniczeń i odmian — prawdziwy patryiotysm.

Szpiegowstwe i odczytanie w kącie ustawy przeciw buntowi — nienaruszona przychylność do Królewskiego Domu.

Spokoyne osoby idące publiczną drogą, lecz może broń maiące — bunt.

Rzucona zasłona na gwałty przeciw spokoynem osobom, których usprawiedliwić nie można — sprawiedliwość.

Schadzki dla ułożenia prośb — zdrada kraiu.

Wygnanie z kraiu — domowa wygoda.

Dług i podatki — narodowe bogactwa.

Miłość oyczyzny — uleganie Ministrom, dla otrzymania penssyi, godności lub urzędu.

Paszkwile — nagana Ministrów.

Wolność — nieograniczone posłuszeństwo.

Wsparcie rządowe — przekupstwo, handel i bankructwo.

Waga sprawiedliwości — pałasz i bagnet.

Pomoc —— oddanie Turkom miasta. (Pargi.)

Wywoz płodów Angielskich — przewiezienie kraiowców do Afryki

Podług naynowszych doniesień z południowey Ameryki powstańcy Wenezueli odnieśli znakomite zwycięztwo nad Hiszpańskiemi Jenerałami Morino i Cedrono. Potwierdza się niemniey wiadomość, że Jenerał Morillo cofnął się do St. Carlos do Nowey Grenady. Słabo tylko osadził dwa mieysca St. Fernando i Calabosso, a cały brzeg morski otwarty iest dla napadu powstańców. Bollivar miał głowną kwaterę w Nutria nad Apurą, powyżey St. Antonio. Chciał on się z Jenerałem St. Ander złączyć i na Santa Fe de Bogata uderzyć. Jenerał Bermudez osadził Cumanacca i część woyska swoiego posłał Jenerałowi Marino do St. Diego. Gdy opuściły się deszcze, zdaie się, iż działania woyskowe na czas iaki przerwane zostaną. — Wenezuela i Buenos-Ayres oderwały się zupełnie od Hiszpanii i maią własne Rządy. W Chili, Nowey Grenadzie i Peru podzielona iest siła, iednak szala zdaie się na stronę powstańców przeważać. W Mexyku iest ieszcze przewaga na stronę Hiszpanii. —— Siłę Wenezueli podaią 5000 piechoty i 2500 jazdy regularnego i do boiu wpraw-

neg' woyska, oprocz powstańców z Lanos i Nowey Grenady, 4000 Anglików w Margarita i na innych wyspach, i 12 zakładów, które Jenerał d'Evereux wiezie z Irlandyi. —— W Hawannie żyie człowiek maiący lat 130; żona iego ma lat 119, a córka 72.

Z Paryża d. 28 Sierpnia.

Król w imieniny swoie d. 25 ułaskawił ogółem 535 osób, z pomiędzy których 345 darował całkowicie karę, a 190 skrecił. Pomiędzy ułaskawionemi znayduie się 113 osób za polityczne przestępstwa na wygnanie i inne kary skazanych, tudzież Xięgarz Lhuillier, który od 2 miesięcy w więzieniu siedział. W tymże dniu udzielił J. K. Mość wielką wstęgę orderu Ludwika Jenerałom d'Aultane (który w r. 1815 towarzyszył Xciu Angouleme przez Drome), Hr. Lagarde (który w r. 1815 podczas zaburzenia ludu w Nimes był raniony), i Goutard, któremu Król sam zawdział order. Xże Richelieu, iako Wielki łowczy, złożył Królowi na wiązanie zwierzynę, a ogrodnicy Królewscy owoce i kwiaty w hołdzie mu przynieśli.

Ma bydź 4 nowych Xiążąt mianowanych, Marszełek Gouvion St. Cyr, Jenerał Belliard, Hr. Karol Damas i Margr. Louvois.

D. 25 o godzinie 10 zrana otworzony został pawilon Luwru, w którym wystawione są na widok publiczny tego rocznie płody i dzieła kunsztu i przemysłu. Zapełniaią one 30 sal i pokoiow, w których znayduie się 6000 dzieł przez 406 artystów wygotowanych. W pierwszey sali stoi posąg Henryka IV otoczony narzędziami rolniczemi. Piękna myśl, ponieważ żaden z Królow Francuzkich nie uczynił tyle dla rolnictwa, co on. Zwykł był mawiać: "moi chłopkowie powinniby przynaymniey co niedzielę miewać kurę w rosole.,, Płody P. Ternaux zaymuią piątą salę. Lyon wystawił iedwabne swoie roboty w 12tey. Do dziewiątey, w którey znayduią się bronzowe i do 10tey, w którey znaydu ą się piękne domowe sprzęty, ciśnie się naywięcey widzów.

Pod Hr. Decazes, ministrem spraw wewnętrznych, upadł wczoray koń na polach Elizeyskich. Puszczono mu zaraz krew i sądzą, iż ten przypadek nie pociągnie za sobą żadnych złych skutków.

Popiersie Joanny d'Arc (dziewicy Orleańskiey) postawione bydź ma z rozkazu Ministra spraw wewnętrznych, w mieyscu iey urodzenia Douremy. Autor trajedyi pod iey nazwiskiem, P. d'Avrigny, otrzymał w nagrodę od Króla order legii honorowey.

Doniesienie o powrocie Ministra woyny, iako też o złożeniu przez niego tego urzędu, nie potwierdza się. Zawsze ieszcze w swey wsi Reverseaux choruie i Lekarz Dubois poiechał do niego.

W pierwszey połowie b. roku tentowanych tu było 53 samobóystw, a dopełnionych 146 zostało, pomiędzy ostatniemi było 137 męszczyzn i 62 kobiet.

Dziennik Paryzki wyraża, iż wie dokładnie, że liniiowy nasz okręt Kolos i fregata Galatea wcale inne przeznaczenie maią, iak im wieść nadała, to iest działania razem z Anglikami przeciw korsarzom powstańców południowey Ameryki. Maią się bowiem pod Adm. Julien złączyć z eskadrą Angielską pod Adm. Freemantle, dla przymuszenia Mocarstw Barbaryyskich do wyrzeczenia się rozboiów morskich. Adm. Freemantle przybył d. 30 Li-

rca do Neapolu.

W więzieniu Bicestr w Paryżu znayduie się teraz 4000 ludzi; to iest 1000 skazanych na karę poprawy, 1000 obłąkanych, 1500 ubogich, 1500 posługaczów i stróżów.

W kościele katedralnym w Poitiers pochowane zostały kości S. Radegondy, Królowey Francuzkiey, małżonki Klotara 1go. Oddawna przypisywano tey Świętey cud leczenia chorób i ułatwiania połogów. Towarzystwo kobiet (macierzyńskiey miłości w tem mieście zaczęło odbywać processyie do tey Świętey, dla uproszenia szczęśliwego połogu dla Xiężny Berry..

Jeden z mieszkańców Marsylii twierdzi, iż doszedł taiemnicy poznania płci dziecięcia w 8 miesiącu ciąży przez bicie pulsu matki.

Na bal, który Prefekt Sekwany z powodu imienin Króla d. 25 dał, rozdanych zostało 900 biletów.

W St. Malo brukarze znaleźli pod brukiem przez połowę zapełnioną ieszcze bombę, która należy do rzucanych do tego miasta przez flotę Angielskę pod Admirałami Philipp i Bembow w d. 27 Listopada 1693. Złożono ią w ratuszu do 21 innych oddawna iako rzadkość chowanych.

Marszałek polny Cambrour (ieden z Jenerałów, który towarzyszył Napoleonowi na wyspę Elbę), otrzymać miał order S. Ludwika.

Z Bruxelli d. 30 Sierpnia.

W Amsterdamie było zaburzenie z powodu pobicia żyda przez sługę sądowego, lecz w krótce uśmierzone zostało.

Morskie kąpiele w Schewenigen dla skutków swoich na zdrowie, są co raz więcey używanemi.

W Namur trafiło się następuiące okropne zdarzenie: Szacowny Chemik i Aptekarz Louys pracował z dwiema swoiemi pomocnikami w laboratorium. Naczenie gliniane napełnione wyskokiem i stoiące na węglach, naprysnęło się od gorąca. P. Louys chciał go zakitować, gdy z wielkim hukiem pękło i całą massę wyskoku na pracowników rozlało. P. Louys i ieden z pomocników, który za kilka dni miał się żenić, zostali nieznośnie poparzonemi. Trzeci może się wyleczy. Przeszło 3000 mieszkańców towarzyszyło do grobu zwłokom obu padłych ofiarą powyższego zdarzenia. Na krzyk mleka, mleka! z całego miasta zniesiono mleko na ich ratunek.

Od granic Hiszpańskich d. 20 Sierpnia.

Podróżny, który d. 20 Lipca opuścił Kadyx zapewnia, iż liczba rozbroionych przez Jenerała Odonell, Hr. Abisbal, woysk nie wynosiła iak 2 batalliony czyli 1000 ludzi, i że tylko officerowie sprzeciwiali się udaniu na morze, w celu zapewne otrzymania większego żołdu.

P. Onis oczekiwany był między 15 i 20 b. m. w Madrycie, a zatem przypuszczony znowu iest do łaski Królewskiey, albo nigdy nie był w niełasce.

W Hiszpanii ciągle ieszcze bezpiecznie podróżować nie można: w Walencyi tak dalece zagęściły się kupy rozboyników, iż bez mocney zasłony nie można puszczać się w drogę i często pomiędzy zasłonami woyskowemi i kupami rozboyników staczane są walki.

DODATEK
DO Nro 74.
GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 15 WRZESNIA 1819 ROKU WE SRODĘ

— *Z Krakowa* —

Mam honor prosić JP. Redaktora, aby chciał przyiąć do swoiey Gazety wyiątek z Rocznikow chemiczno - fizycznych Paryzkich iako ściągaiący się do użytku publicznego i utwierdzaiący ufność w Szczepieniu krowiey Ospy.

List P. Bruce Konsula w Bushire do P. Erskine w Bobay względem Ospy krowiey zwany od niektorych krowinką.

W ostatniey moiey podroży do Bombaju, doniosłem Panu, że Krowinka była znaną w Persyi w pokoleniu nomadowym Eliaatów. Za powrotem moim do Bushiru, powziąłem w tey mierze dokładne zawiadomienia od osób tego ludu, które tu przychodzą w zimie dla sprzedaży wełny, kobierców, masła, sera, i t. p. Trzody w tey porze, iak Pan wiesz, zchodzą z gór i rozchodzą się po płaskich dolinach. Wszyscy Eliaatowie, z któremi tylko rozmawiałem; chociaż byli z 7 lub 8 różnych pokoleń, upewniali mnie iednozgodnie, że ci którzy u nich używaią się do doienia trzód, dostaią choroby, która ich zupełnie ochrania od Ospy. Przydawali, że ta choroba pannie pomiędzy krowami, która ma swoie siedlisko na ich wymionach; szczegolniey zaś iey podlegaią owce, od ktorych pospolicie pasterze się zarażaią. Rzecz ta, zdaie mi się bydź dotąd nieznaną, a iż wcale niewątpią o iey niezawodności, ponieważ mnie o niey upewniało przynaymniey 40 lub 50 osób różnych, przy czem i to także trzeba uważać, że one nie miały żadnego w tym interesu, aby mnie oszukać. Dla zapewnienia się iaszcze lepszego, ile można było, udałem się do szanownego dzierżawcy P. Malalla, który mieszka ztąd o 14 mil, i który dla mnie iest obowiązany: ten człowiek nie tylko potwierdził to wszystko czegom się ia dowiedział od Eliaatów, ale nawet przydał, że ta choroba iest bardzo pospolita w kraiu w którym on mieszka & że iego własne owce miewaią ią często.

Wytłómaczyć, zdaie mi się, można bardzo prosto dla czego Eliaaci twierdzą dla czego owce częściey miewaią tę chorobę niż krówy, ponieważ w tym kraiu ser, masło iedynie prawie tylko robią z mleka owczego, bydła zaś używane tylko bywa

prawie do ciężarów.

Następuiący wyiątek z dzieła pod tytułem: *Essai politique sur le royaume de la nouvelle Espagne* przez Humboldta, pokazuie się, że mieszkańcy Gór Kordellierskich czyli Andów znaią oddawna skutek dobroczynny wakcynacyi. (Vol. 1. p. 69.) " W R. 1802 zaszczepiono raz ospę Niewolnikowi Murzynowi w domu Margrabiego Vallembroso; ale ta mu się wcale nie przyięła. Chciano drugi raz znowu ią mu zaszczepić, ale ten młodzieniec odpowiedział, iż pewien iest, że mu się nie przyymie, ponieważ doiąc krowy w Kordellierze Anów, miał gatunek wyrzutów skornych, a to, iak mu powiadali starzy pasterze Indyyscy, dla tego, że się dotykał pewnych krost, które się znayduią czasem na wymionach krowich. Ci wszyscy, którzy mieli podobne wyrzuty, przydał Murzyn, nie miewaią nigdy Ospy. "

Z Drezna d. 1 Września.

D. 24 Sierpnia przybył tu Xżę Następca W. Xięstwa Toskańskiego z małżonką swoią Xiężniczką Amaliią Saską, dla znaydowania się na zaślubieniu swey siostry Xiężniczki Józefy z Królem Hiszpańskim. Na ich przyięcie ziechała rodzina Krolewska z Pilnitz do miasta. D. 26 Xżę Maxymilian, oyciec Xiężniczki, dał w pałacu swoim na Friedrichstadt wieczor pożegnania. D. 28 o godzinie 7 w wieczor nastąpiło zaślubienie Xiężniczki Józefy z Królem Hiszpańskim przez zastępstwo, którego podiął się sam Król Saski, przez Biskupa Mauermana. D. 29 przed południem przyymowała nowo zaślubiona Krolowa Hiszpańska powinszowania. O godzinie 11 odśpiewane zostało w Kościele Katolickim i wszystkich Ewangelickich *Te Deum* przy muzyce, odgłosie dzwonów, 137 wystrzałach z dział i ręczney broni. U Dworu był tego dnia wielki obiad, w wieczor o godzinie 6 udali się NN. Królestwo z rodziną swoią i Dworem do teatru wielkiey opery, gdzie odśpiewana została z powodu zaślubin wielka kantata pod nazwiskiem: "Albino i Taio." (Przeszło 2000 bezpłatnych biletów rozdanych zostało mieszkańcom Drezdeńskim.) Widowisko zakończyło się o godzinie 8, poczem Pełnomocnik Hiszpański, Margr. Cerralbo dał wieczerzą na 200 osób i bal w pałacu Brylowskim. D. 31 o godzinie 10 zrana nastąpiło pożegnanie wysokiey Zaślubioney. Wyiechała ztąd przy błogosławieństwie licznie zgromadzonego ludu pomiędzy szeregami woyska i narodowey gwardyi, przy odgłosie dzwonów i wystrzałach z dział, w towarzystwie Wielkiego Podkomorzego Barona Friese, Radcy taynego Margr. Piatti, Hrabiny Dobrycki i Pani Lenz, ostatniey iako Damy Dworskiey, którzy ią aż do St. Jean de Luz odprowadzą. Pełnomocnik Hiszpański Margrabia Cerralbo wyiechał razem ztąd do Madrytu. Aż do powyższey granicy Hiszpańskiey odbędzie Królowa 27 noclegów. Spocznie zaś tylko w Wircburgu, Strasburgu, Lyonie, Montpellier i Baionnie.

Król Hiszpański przysłał Królowi Saskiemu order złotego Runa.

Pierwszy Minister Saski, Hr. Einsiedel, wyiechał d. 29 Sierpnia, iak mówią na wezwanie przez gońca do Karlsbadu.

Z Minchen d. 28 Sierpnia.

D. 26 i 27 odwiedzili Królewicowie Następca tronu Pruskiego i Fryderyk Ni-

derlandski zbiory tuteyszey akademii nauk, i dziwili się ich nad pięknością. Ostatniego dn a obeyrzeli także osobliwości teyszey stolicy i iedli obiad w Nimfenburgu; w wieczor zaszczycili obecnością swoią bal dany przez Posła Pruskiego, Jenerela porucznika Zastrów. D. 28 wyiechali Królewicowie do Salcburga, a d. 30 udali się w towarzystwie Króla do Bertolsgaden, dla znaydowania się na łowie koz dzikich.

Z Sztokolmu d. 27 Sierpnia.

Młody Hr. Brahe, W. koniuszy Królewski, zachorował, i podróż Króla Jmć do północnych prowincyy państwa wstrzymaną została do przyszłego tygodnia.

Król Hiszpański kazał z swych staien 4 piękne konie wybrać dla podarowania Monarsze naszemu.

Pełen zasług P. Henderson, deputowany od Bibliynego towarzystwa w Londynie, znayduie się teraz w Sztokolmie.

P. Hochschild, sprawuiący nasze interessa w Paryżu aż do przybycia Hr. Löwenhielm, który w tymże zaszczycie znaydował się potem w Hadze, przybył do Gotenburga. Sądzą, iż on zastąpi Posła naszego w Kopenhadze, Hr. Tawast, który otrzymał pozwolenie oddalenia się ztamtąd na rok. — Baron Taube, poseł nasz w Berlinie otrzymał pozwolenie oddalenia się ztamtąd na pół roku. P. Moule, sekretarz poselstwa, zastąpi przez ten czas iego mieysce. — Konsul nasz w Kopenhadze, P. Gram, przybył tu. — Poiutrze wyiedzie ztąd Jenerał Hr. Karol Löwenchilm, w towarzystwie Sekretarza poselstwa, Barona Albadyhn, do Peterzburga. Lecz może będzie miał szczęście widzieć się z N. Cesarzem Rossyyskiem w Abo.

Z Kopenhagi d. 31 Sierpnia.

Powszechnie żalą się w kraiu naszem na brak deszczu, przez co powysychały stromyki i mieszkańcy cierpią niedostatek wody.

W. Xięstwie Holsztyńskiem zaszła odmiana względem stanowisk woyskowych.

Od brzegów Menu d. 31 Sierpnia.

W Wiesbaden uwolniono d. 26 b. m. uwięzionych dwoch Ewangelickich Pastorów, o których miano podeyrzenie, iż należeli do spisku przeciw kraiowi. Przyrzecz tylko mieli, iż na każde zawołania stawią się do odpowiedzi i aż do ukończenia sprawy wstrzymaią się od obowiązków duchownych. Względem trzeciego uwięzionego, brata Löninga, ieszcze rzecz nie iest rozstrzygniona.

W gazecie Hamburgskiey "Börsenhalle„ znayduie się pod napisem z Wiesbaden następuiące pytanie:

"Dla czego Elektorstwo Heskie nie ma Stanów. Odpowiedz: "Dla tego, iż Elektor niepotrzebuie pieniędzy, ani nowych podatków. Ostatnie są z małą różnicą w takim stanie, iak były przed 100 lat.„

Sand żyie ieszcze, ale o stanie iego nie wiedzieć nie można.

Z Karlsbadu rozesłano do różnych Niemieckich Dworów gońców z doniesieniem o wypadku Ministeryialnych umowień, poczem mieli się Ministrowie roziechać.

Dnia 13 i 14 *Września* 1819.
Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.	2. Zł. gr.	3. Zł. gr.	4. Zł. gr.
Przenicy	18 —	16 15	15 —	14 15

— Żyta	11	—	10	—	9	15	9	—
— Jęczmienia	7	15	7	—	6	15	16	—
— Owsa	5	6	5	—	4	20	4	10
— Jagieł	35	—	34	—	33	—	32	—
— Grochu	8	10	7	15	7	—	6	15
— Rzepaku	22	—	21	15	20	15	19	—

Cena Zboża

W Warszawie d. 6 Września.

Korzec Pszenicy od Złp. 19 do 30.
— — Żyta — — — 14 — 17
— — Jęczmienia — — 13 — 17.
— — Owsa — — — 8 — 10.
— — Grochu — — 14 — 15.

Cena Zboża

W Gdańsku d. 2 Września.

Łaszt 28 Korcy wynoszący.
Pszenicy od Złp. 720 do 900.
Żyta — — 480 — 500.
Jęczmienia — — 340 — 400.
Owsa — — 340 — 360.
Grochu — — 560 — 600.

Bieg Pieniędzy

W Krakowie d. 12 Września.

Czer. Zł. Holl: monetą Courant Złp. 19 gr. 6.
— dette Cesarski . — — 19 — —
Fry d. Pruskie . . . — . 33 — 10
Luidor . . . . — 36 — —
Zoto frankowy . . . . — . 32 — —
Szeiny Wiedeńskie za 100 — . 231 — —
Złoty ryński Szeinami . — . 1 — 21

DONIESIENIA

Ur. Władysław Woycicki, Auditor Matematyki Uni: Jegie: który wypracował dwie Machiny, *iedną* do wynoszenia ciężaru zdołu, *drugą* do wydawania tegóż w górę, za pomocą których siła iednego Człowieka, z igraszką 5.400 funtów maiącym ciężarem władać może, choćby i 10 sążni w górę, a które te machiny na cel publiczny zławcom, w przedział na Woiewództwo Sandomierskie, wystawione zostały. — Pracuie teraz tenże nad Mappą tegoż Woiewództwa, na którą dość tylko rzucić okiem, widać będzie wszystkie Miasta i stolice Parafiiów; w każdym mieście i parafii widać liczbę Domów, płci Męzkiey, Zeńskiey i papiernych. Mappa zaś ta Obwodu ma tylko iedną stopę Kwadratową.

Dotąd w Państwie Tenczyńskim tak nazwane Tenczyńskie węgle kamienne sprzedawanemi były korzec po 2 złp, a to złego gatunku. Dziś otworzona gruba sprzedawać będzie naylepszego gatunku węgla zawsze w zapasie dla pretendentów w mieyscu po złp. 1 gr. 18. — O tym podpisany iako Rządca tey Kopalni zawiadomia Szanowną Publiczność. — W Krzeszowicach d. 13 Września 1819.

Rieth.

Syndycy upadłego handlu pod firmą Franciszek Łaskiewitz, zrobiwszy w dniu 18tym Lutego r. b. trzykrotne prawem wskazane obwieszczenia, teraz Wyrokiem Trybunału Pierwszey Instancyi W. M. K. w dniu 4tym Września r. b. zapadłym, ponawiają naznaczone powołanie wierzycieli, a mianowicie: z Krakowa W. Wincentego Ostoja Orlińskiego, C. Hirschfelda; z Warszawy Jakubowicza, J. G. Schlenkera, Charzewskiego i Bohma, F. Muhla i Schmidta; z Wrocławia Braci Selbstherr; z Berdyczowa J. Opitza; z Monachium J. A. Ruedorfera; z Drezna H. W. Bassenge i Komp; z Wiednia Karola Dellavoz; z Lipska Frege i Komp; z Budy A. Machet i Komp; z Pragi J. M. Thubis niemniey Sukcessorów Ballabene, by naydaley do dnia 4 Października w roku bieżącym, bądź osobiście lub przez swych Pełnomocników, przed Syndykami upadłości, w przytomności W. Kommissarza Sędziego Ostaszewskiego do teyże upadłości delegowanego, pod rygorem Prawa w Domu Władz Sądowych pod L. 106 stawili się w celu ułwiadczenia iakowey summy są wierzycielami. W Krakowie d. 8 Września 1819.

Maciey Stummer.
Wincenty Kirchmayer.